
Af Dramaet ”Judas Iskariotes”

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Af Dramaet ”Judas Iskariotes”	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt:	6

Af Dramaet ”Judas Iskariotes”

Kilde Munk, Kaj. 1942. “Af Dramaet ”Judas Iskariotes””, i *Med Sol og megen Glæde*, 63-69, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Indledning

Som det fremgår blandt meget andet af den første avisartikel han skrev, “Gud er Kærlighed” (1916), eller af det kendte digt “Mester med den tunge Tornekrone” (1921), var Kaj Munk ligefrem fascineret af Jesu person. For ham var Kristus frem for alt den lidende frelser. I den periode, hvor han skiftede Katedralskolen i Nykøbing Falster ud med teologistudiet i København og begyndte en ny fase af sit liv, skrev han i hvert fald to skuespil, som på hver sin måde satte fokus på Jesu sidste timer, inden han døde på korset.

I dramaet *Pilatus* (1917) behandles hele dømsfældelsen af Jesus og dømmens udførelse set fra dommerens synsvinkel, mens Munk i *Af Dramaet ”Judas Iskariotes”* (1918) viser korsfæstelsen set fra forræderen Judas’ og Satans side. Ifølge Niels Nøjgaard er det nærværende skuespil blot et fragment eller en “lille rest” af et helt skuespil, som nu er gået tabt. Handlingen begynder med en dialog mellem Satan og hans discipel Judas, der venter på afgørelsen. Først indtræffer fortvivlelsen – “Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig!” (NT: Mark. 15,34) – men skuespillet slutter med troen – “I dine hænder, Fader, befaler jeg min ånd” (NT: Luk. 23,46) – og det gode sejrer. Hvis man skal forestille sig en længere handlingsstreng, må den sandsynligvis have været forudgående fx følgende Judas’ liv frem til forræderkysset i Getsemane Have.

På en måde genopstår Jesus i Munks dramatik med *Ordet* (1925/1932), men først med *De Herrer Dommere* (1942) vender Munk tilbage til selve dømsfældelsen, hvor den denne gang anskues fra de ansvarlige jødiske ypperstepræsters side.

Af Dramaet ”Judas Iskariotes” er ligesom *Pilatus* skrevet på vers – bl.a. optræder et kor af engle og et af djævlene – og skuespillet minder derfor meget om et flerstemmigt digt (et element der også bruges i 2. akt af *Fra Tidehvervet*, 1928).

Stilistisk anvender skuespillet en slags kontrastopbygning, hvor Satan og Judas på den ene side har en meget ordknap, nøgtern og hastig dialog, mens de to kor har lange, dramatiske “replikker” på rimede verslinjer. Midt mellem

står de to Jesus-replikker fra Det nye Testamente og pulserer – binder det hele sammen og danner på en gang både midtpunkt og ramme.

Af Dramaet ”Judas Iskariotes¹”

1. Akt:

- (1) Judas: Nu er din Magt forbi, du Almagtsgud.
Naar nu et Støv kan til et Kors dig fæste
og ej engang, du kan din Røst oplade
og mæle—.

(Et Lyn knitrer ned nær Judas. Solen forsvinder. Drøn paa Drøn. Bælgmørke. Judas styrter til Jorden, skælvende.)
Hjælp, Jehova, hvad er det?

Længe høres kun Tordenskraldene. Saa høres

- (2) Satans Røst: Min Tjener Judas!
- (3) Judas: *(uden at se op)* Hvo er du, o Herre?
- (4) Satans Røst: Min Tjener Judas?
- (5) Judas: Er du Jesus Kristus?

Tordenskraldene toner som en Haanlatter.

- (6) Satans Røst: Min Tjener Judas!
- (7) Judas: *(løftende Hovedet)* Ja, o Satanas.
- (8) Satans Røst: Min Tjener Judas!
- (9) Judas: Ja, hvad er din Vilje?
- (10) Satans Røst: At sejre.

¹*Judas Iskariotes*: Ifølge Det nye Testamente er Judas den apostel, der forrædte Jesus for 30 sølvmonter med et kys i Getsemane Have (NT: Matt 26,14-16). [BOE & DSD]

-
- (11) Judas: Kan du det?
- (12) Satans Røst: Jeg vil; jeg maa.
- (13) Judas: Hvad vinder du?
- (14) Satans Røst: Hvad jeg begærer.
- (15) Judas: Sjæle?
- (16) Satans Røst: Af Mennesker.
- (17) Judas: Hvor mange?
- (18) Satans Røst: Alle.
- (19) Judas: (*triumferende*) Alle!
(*spørgende*) Og jeg?
- (20) Satans Røst: Belønnes.
- (21) Judas: Men med hvad?
- (22) Satans Røst: Med hvad
du vil
.
- (23) Judas: Sig, har du Kvinder?
- (24) Satans Røst: Tusinder.
- (25) Judas: Men er de fagre? Svar!
- (26) Satans Røst: De fagreste.
- (27) Judas: Du lover, at jeg ej skal pines hos dig.
- (28) Satans Røst: Jeg lover alt.

- (29) Judas: (*spørgende*) Og holder?
- (30) Satans Røst: (*leende*) Saare lidet.
- (31) Judas: Forræder, tør du vel forraade mig?
- (32) Satans Røst: Jeg tør alt.
- (33) Judas: Hvorfor vil du mig forraade?
- (34) Satans Røst: Forræder faar Forræders Løn.
- (35) Judas: Det Bud
er Guds.
- (36) Satans Røst: Jeg maa Guds Vilje ofte øve.
- (37) Judas: Er Gud da over dig?
- (38) Satans Røst: Var hidindtil.
- (39) Judas: Men nu?
- (40) Satans Røst: Afgørelsen.
- (41) Judas: Om?
- (42) Satans Røst: Hvad han vorder.
- (43) Judas: Hvordan?
- (44) Satans Røst: Ved Jesus.
- (45) Judas: Ved hans Død?
- (46) Satans Røst: Nej, nej.

- (47) Judas: Hvordan da?
- (48) Satans Røst: Hvis han svigter!
- (49) Judas: Hvem?
- (50) Satans Røst: Sin Gud.
- (51) Judas: Hvordan?
- (52) Satans Røst: Hvis han mistvivler paa ham.
- (53) Judas: Saa?
- (54) Satans Røst: Er Verden vor.
- (55) Judas: Hvis ej?
- (56) Satans Røst: Er Eden aabnet.
- (57) Judas: For hvem?
- (58) Satans Røst: For Mennesket igen.
- (59) Judas: Fordømt.
Han svigter ej, mistvivler ingensinde.
Mit Liv er spildt; min hele Daad forgæves.
Er Gud da gal? Vil han med Paradiset
belønne dem, der myrder ham hans Søn?
- (60) Satans Røst: Tror du, Alkærligheden² skulde hade?
- (61) Judas: Fordømt! Forbandelse! Forført af dig
har jeg forspildt mit Liv.
- (62) Satans Røst: Giv Tid! Giv Tid!

²Alkærligheden: Andet navn for Gud. [ODS]

- (63) Judas: Forbandet Løgn, som al dit Væsen er!
Han svigter ej, saa sandt jeg kender ham.
Tvi³ dig! Tvi! jeg forsager Djævelen,
hans hele Væsen og hans Gerninger.
Jeg tror Gud Fader, den alraadende,
som Jordens saa og Himlens Skaber⁴.
- (64) Satans Røst: Tror du, at Faderen har Brug for Sønnens Morder?
- (65) Judas: (*vrængende*) Alkærligheden hader ej.
- (66) Satans Røst: Men straffer.
- (67) Judas: Og hvad er Straffen saa?
- (68) Satans Røst: Mit Helvede.
- (69) Judas: Om fra dig eller til dig end jeg gaar
forbliver i din Magt jeg?
- (70) Satans Røst: Ja.
- (71) Judas: Og hvis
fra dig?
- (72) Satans Røst: Som Fjende.
- (73) Judas: Men til dig?
- (74) Satans Røst: Som Ven.
- (75) Judas: Og hvis du vinder?
- (76) Satans Røst: Er I alle mine.

³Tvi: Ordet "tvi" er en gengivelse af lyden fra den handling at spytte, og bruges som udtryk for afsky, ringeagt eller ærgrelse.
[ODS]

⁴*Jeg forsager Djævelen (...)* *Himlens Skaber*: De tre første verslinjer af Den danske Folkekirkes trosbekendelse, hvor den første linje kendes som "Forsagelsen".

(77) Judas: Hvad end vi gør?

(78) Satans Røst: Ja.

(79) Judas: Vel, jeg er din Ven.

(80) Klagende Kor af Engle:

Se, hvor han lider.

^aSe, hvor han strider.

Ned ad hans Kinder

gyseligt rinder

Draaber af Blod.

Snart han dog vinder.

Himlenes Kæmpe

mægter at dæmpe

Dødsgudens Mod.

^aSe, hvor han lider: Henvi­sing til kors­fæstelsen af Jesus Kristus.

(81) Buldrende Kor af Djævle:

Se, hvor han lider.

Se, hvor han strider.

Ned ad hans Kinder

strømmer og rinder

Draaber af Blod.

Satanas vinder.

Helvedes Kæmpe

mægter at dæmpe

Livskongens Mod.

(82) Bedende Kor af Engle:

Du, som vi dyrke,
du vil med Styrke
mindske hans Smerte
og i hans Hjerte
tænde trods Ve
Tryghedens Kerte^a,
saa han kan skue
uden at grue
Døds gudens Le.

^aKerte: Betegner oftest et stort voksllys.

(83) Vrængende Kor af Djævle:

Du, som vi dyrke,
du vil med Styrke
øge hans Smerte
og i hans Hjerte
drukne i Spe
^aTillidens Kerte,
saa han maa grue,
naar han skal skue
Døds gudens Le.

^aSpe: Kommer af middelnedertysk og betyder hån eller spot. [ODS]

(84) Sejrsikkert Kor af Engle:

Verden han vrister
bort fra dens Frister.
Snart skal det gælde;
da vil han fælde
Mørket og fri
Verden med Vælde
for, hvad ved Synden
fik sin Begynden:
Døds-Tyranni.

(85) Sejrsikkert Kor af Djævle:

Haab til det sidste!
 Haabet vil briste.
 Naar det skal gælde,
 Død vil ham fælde.
 Endelig fri
 hersker med Vælde
 Syndens og Brødens^a,
 Dommens og Dødens
 Hævntyranni.

^aBrødens: Betegner en handling, hvorved man forser sig alvorligt, en overtrædelse eller skyld. [ODS]

Gennem Bulderet af Tordenen, af Koret og af den øvrige Larm lyder

(86) Jesu Røst: (*i dyb Smerte og Fortvivlelse*) Eloi'! Eloi'! Lama Sabaktani⁵?

Tordenen forstummer, Mørket bliver fuldstændigt, Dødsstilhed følger. Endelig svagt, fjernt og tøvende

(87) Englenes Kor: Ve! Ve! Ve!

(88) Satans Røst: (*i ubændig Skadefryd*) Hør! Det store Maal vi naar.
 Nu tror han sig af Himlens Gud forladt,
 og ene kan han ikke kæmpe Kampen.
 Triumf! Triumf! Det store Maal vi naar.
 Min Tjener Judas.

(89) Judas: Ja, jeg jubler med dig.

(90) Satans Røst: Triumf! Triumf! Det store Maal vi naar.
 Syng, alle mine! Syng en Sejerssang!
 Lad den ham naa forøgende hans Kval!
 Syng Judas med! Du deler og Triumfen!
 Syng! Syng! Triumf! Et Sejerskvad! Triumf!
 (*De onde Aander begynder at synges. Ogsaa Judas synger. Lynene knitrer.*)

⁵Eloi'! Eloi'! Lama Sabaktani?: Ifølge Markusevangeliet Jesu ord (på hebraisk) under korsfæstelsen: "Min Gud! Min Gud! Hvorfor har du forladt mig?" (NT: Mark 15,34).

Hyl, fra den lyse, hvælvede
Sal til det skumleste Dyb!
Hyl, over hele Helvede!
Hyl, alle Afgrundens Kryb!

Sejr over alle Sejrene!
Held for al Mørkets Id!
Jubel i Helvedelejrene!
Jubel til evig Tid!

Styrt fra din straalende Herlighed,
Gud, i Fornedrelsens Bad,
afstaa din Tronstol, Alkærlighed,
til det almægtige Had!

Skynd dig at flygte, du flammende
Sandhedens rammende Ord!
Bred dig, forgiftende lammende Løgn,
paa den vide Jord!

Klamr dig kun om Hjerterne,
sluk deres varmende Glød,
drukn med Rædsel Livskerterne,
istapbeøjnede Død!

Kast dig, du sælsomt forblindende Tvivl,
ind i Menneskets Sjæl!
Spred dine Taager i Sindene!
Alt — selv Guds Kærlighed — fjæl^a!

^a*fjæl*: Poetisk eller ældre sprogbrug. Verbet ”at fjæle”. Betyder ”at skjule” eller ”at gemme væk”.

Indhyll^a og dølg^b den forbarmende,
Mulm og du Iskuldens Gys!
Dræb alt det lune og varmende!
Slug alle straalende Lys!

^a*Indhyll*: Munk bruger nu og da sådanne staveformer med dobbelt slutkonsonant.

^b*dølg*: Ældre sprogbrug. Betyder ”at skjule”. [ODS]

Aah, vi har grublet om Nætterne,
virket, mens Dagene gled.
Sejr over Menneskeætterne!
Sejr udi tusinde Led!

Det af dit Væsen, fra Stjernerne
faldne, udviklede Frø,
rundet af Evighedskernerne,
skal i vor Vælde nu dø.

Han, den for Sjæle alt vovende,
han, som du led paa saa trygt,
han, som begyndte saa lovende,
opgav sit...

(91) Jesu Røst: *(som en Sejrstorden over alt det andet)* Det er fuldbragt⁶.

Djævlesangen forstummer brat, rasende Tordendrøn ruller uafbrudt, Regn og Hagel styrter ned, Lynene oplyser alt. Judas rejser sig fortumlet og skælvende

(92) Judas: Hjælp! Satanas! Hvor er du?
Hvor?

(93) Satans Røst: *(fjernt og svagt)* Styrтет.

(94) Judas: Har vi tabt?

(95) Satans Røst: For evigt!

(96) Judas: *(forfærdet)* Evigt!
Forræder!

(97) Satans Røst: Følg mig!

(98) Judas: Nej!

(99) Satans Røst: Du maa! Du maa!

⁶Det er fuldbragt: Jesu sidste ord på korset, jf. NT: Joh 19,30.

- (100) Judas: (*tumler tilbage*) Jeg vil det ej. Aah, frels mig! hvo vil frelse?
Hvor skal jeg skjule mig? En bundløs Afgrund, et evigt Mørke, ikkun⁷ det er nok
til Skjul for mig.
- (101) Jesu Røst: (*mægtig og jublende*) I dine Hænder, Fader,
befaler jeg min Aand⁸.

⁷*ikkun*: Ældre sammentrækning af "ikke uden", hvis grundbetydning er: med udelukkelse af alt andet, ene og alene, kun, bare, blot. [ODS]

⁸*I dine Hænder, Fader, befaler jeg min Aand*: Jesu sidste ord på korset, jf. NT: Luk 23,46.
